

SME, 2. 12. 2011

Kde sa stala chyba?

Lekárski odborári sa inšpirovali v Česku, ale neuvedomili si, že Slovensko nie je Česko. K tomu, že situácia dospela tak ďaleko, však prispeli váhavosťou a zlými rozhodnutiami aj politici.

V posledných dňoch v súvislosti s udalosťami v zdravotníctve dostávam často otázku, kde sa stala chyba? V prvom rade treba povedať, že ide o reťazec chýb na oboch stranách, na strane štátu a aj na strane odborárov.

Keď začiatkom roku 2006 lekárske odbory začali svoje protesty, nemalo to prakticky význam. Reforma bola už dávno schválená, päť z dvadsiatich štátnych nemocníc bolo transformovaných na akciové spoločnosti a zostatok čakal na formálny súhlas vlády. Žiaľ, námaha a dvadsať miliárd korún vynaložených na likvidáciu dlhu sektora vyšlo prakticky nazmar v dôsledku chybného rozhodnutia Mikuláša Dzurindu.

Opozícia vedená Robertom Ficom žiadala zastavenie privatizácie štátneho majetku, nie zastavenie zmeny právnej formy. Chybu spravil aj Ivan Mikloš, keď nenalieval na Dzurindu. Naopak ako vždy napriek tomu, že si chybu uvedomoval, bol pokojnou dvojkou.

V roku 2006 bolo Lekárske odborové združenie konfigurované ako súbor samostatných subjektov podľa toho, pri ktorej nemocnici vzniklo. Protesty najmä po odchode KDH z koalície a dohodnutých predčasných voľbách sa zmenili na hysterické pokrikovanie o nátlaku na odbory, ktorý sa nekonal.

Výsledkom bolo, že dostali priestor v diskusných reláciách, ktorý nedokázali využiť a nakloniť si verejnosť na svoju stranu. Navyše štrajk, ktorý bezmyšlienkovite začali, bol zjavne politický.

Neslýchaná vec

Chybu spravil aj Robert Fico, keď pred voľbami nasľuboval horydoly a potom nebol schopný okrem mrzačenia reformných zákonov nič nové do zdravotníctva priniesť. Nijaký nový „sociálnodemokratický“ zákon, nijaká nová idea.

Dvojciferný ekonomický rast Slovenska sa nijako neprejavil na mzdách zdravotníkov a ako každý, kto žne cudziu úrodu, ho prešustroval na rôzne kšefty a futbalové ihriská, ktoré nakoniec zničili povodne.

Lekárske odborové združenie medzitým zažilo celkom neslýchanú vec, jeho samozvaný prezident Marián Kollár sa aktívne dobrovoľne v mene všetkých lekárskejších odborárov vzdal v roku 2009 protestov. Oficiálne preto, že sa začala kríza.

Nuž, či už to boli oravské vleky, alebo niečo iné, bol prvým odborovým bossom, ktorý sa nechal takto okato podkúpiť. Trochu to pripomínalo rok 2006, keď sa počas štrajkov chcel

vydať na dovolenku do Brazílie. Došlo k istej obmene mediálne známych odborárov, zaujímavé je, že, ako to už býva, odišli tí slušnejší.

Viacero chýb spravila aj táto vládna koalícia. Rezort zverili KDH, nič proti tomu, ale človeku, ktorý nemá ani osobnostné, ani odborné predpoklady na riadenie rezortu.

Osobné priateľstvo s novým predsedom nie je ešte kvalifikáciou. Navyše keď KDH sa zjavne postupne spreneveruje svojim najlepším tradíciám a hodnoty vymieňa za mocenské postoje korenené osobnou malichernosťou svojho predsedu.

Vieme, že minister nie je žiadny reformátor a zmeny, na ktoré sa odhodlal, boli skôr vynútené tlakom reformného okolia. Trvalo veľmi dlho, kým sa odstránili najväčšie deformácie zákonov, ktoré zaviedol Fico.

Ďalšou chybou bolo samodeštrukčné pôsobenie koaličných strán, ktoré robili všetko preto, aby ukázali, že nie sú schopné vládnuť. Slabá vláda, to je voda na mlyn ľuďom typu Kollár.

Vláda mala rokovať

Hrozba odchodu tisícov lekárov je mimoriadne vážna vec. Každá strana súboja musí citlivo zvažovať svoje možnosti. Vláda mala už dávno rokovať s ambulantnými lekármi špecialistami o tom, že by začali popri svojich ambulanciách pôsobiť aj v nemocniciach.

Náklady na nich by sa pokryli z ušetrených miezd a ešte by bohato zvýšilo aj pre ostatných lekárov. Nestalo by sa nič iné, než čo je v Nemecku bežné a čo aj naše reformné zákony umožňujú.

Výpadok anesteziológov sa mohol riešiť rokovaním s lekármi záchranej služby. Drvivá väčšina z nich sú totiž kvalifikovaní lekári z ARO.

Bolo potrebné im dočasne umožniť vykonávať, ak by chceli, dve povolania v dvoch úväzkoch. To by chcelo malú zmenu zákona, ale veď táto vláda dokázala za 24 hodín zmeniť zákony o solventnosti poisťovne a tým predĺžiť agóniu Všeobecnej zdravotnej poisťovne o rok.

Vláda sa mala obrátiť na sestry. Od roku 2005 majú významné kompetencie a dnes už aj vysokoškolské vzdelanie. Namiesto toho ich minister strašil znižovaním stavov, čo je to isté, ako keby ste po úrazovej amputácii nohy namiesto zastavenia krvácania pacientovi ešte pustili žilou.

Slovensko nie je Česko

LOZ sa rozhodlo opakovať český scenár, ktorý bol v Česku čiastočne úspešný. Ich omylom je, že Slovensko nie je Česko. Najmä z dvoch dôvodov. Ekonomická situácia českého zdravotníctva je neporovnateľne lepšia a pre Česko sú skôr typické kompromisy ako zvyšovanie napätia až po nenávratné škody.

V tom LOZ urobilo veľkú chybu. Je totiž možné, že dosiahne nechcené - redukcii nadbytočných postelí, oddelení a dokonca aj nemocníc. Navyše ak nemá scenár, čo bude s odídenými lekármi, pretože ich reálne žiadny trh nedokáže v takom množstve rýchlo angažovať, možno stovku, dve, ale určite nie tisíce.

Kto potom stratí tvár? Odídení lekári, ktorí možno posledný deň stiahnu výpovede, alebo vláda, ktorá vôbec nebola pripravená.

Mzdy slovenských zdravotníkov sú mizerné. Sčasti preto, že sa v zdravotníctve stále vyslovene plytvá so vzácnymi zdrojmi, sčasti preto, že naša ekonomika ani zďaleka nedosahuje parametre pôvodných krajín Európskej únie a dokonca ani Českej republiky.

To prvé sa dá riešiť prakticky hneď. Reformné zákony sú tu a sú platné, ale ani zákon nenahradí vôľu a odvalu. To druhé ide pomalšie, ako sme v roku 1989 dúfali, ale ešte vždy rýchlejšie ako napríklad v Maďarsku, Poľsku či Česku.

Spoločnou chybou oboch strán je, že opakovane používajú občana ako rukojemníka. Vláda tým, že bola váhavá, nereformná, skôr údržbárska. LOZ tým, že zneužilo postavenie lekára voči občanovi na dosiahnutie svojich cieľov. A možno nie iba mzdových, ale u niektorých jeho papalášov aj oveľa zisťnejších.

Rudolf Zajac

Autor bol ministrom zdravotníctva SR v rokoch 2002 až 2006.

V súčasnosti je poradcom ministra financií ČR.